

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยของนักเรียน
ชมรมเยาวชนคุ้มครองผู้บริโภค จังหวัดจันทบุรีณภัทร ลอยล่อง⁽¹⁾, รจฤดี โชติกาวิรินทร์⁽²⁾ และวันดี นิลสำราญจิต⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 20 เมษายน 2560

วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 17 กรกฎาคม 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และสร้างสมการทำนายของเพศ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อ ย.น้อย วิธีการเข้ามาเป็น อ ย.น้อย การได้รับการอบรมฟื้นฟู ความรู้ ทักษะคิด แรงจูงใจ กับการปฏิบัติงานของ อ ย.น้อย ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 239 คน สุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ปัจจัยการทำนายด้วยสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่า อ ย.น้อย ส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 69.0 โดยมีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 52.72 และ 47.28 ตามลำดับ) เกรดเฉลี่ยเท่ากับ 3.29ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อ ย.น้อย เฉลี่ย 2.03 ปี ส่วนใหญ่เข้ามาเป็นโดยวิธีสมัครใจ ร้อยละ 70.7 และเคยได้รับการอบรมฟื้นฟูจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 69.5 ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 73.6 ($\bar{X}=8.45$, S.D.=4.13) ทักษะคิดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.9 ($\bar{X}=32.94$, S.D.=5.52) แรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.3 ($\bar{X}=26.54$, S.D.=3.28) และมีการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 66.1 ($\bar{X}=7.00$, S.D.=2.78) โดยแรงจูงใจ ระยะเวลาการเป็น อ ย.น้อย เพศ และทักษะคิด เป็นปัจจัยที่ร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนของ อ ย.น้อย จังหวัดจันทบุรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 16.4 (Adjust R²=0.164, p-value<0.001) สมการดังนี้

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

คำสำคัญ: การจัดการอาหารปลอดภัย, อ ย.น้อย, ความรู้, ทักษะคิด, แรงจูงใจ

Original Article

Factors Affecting the Food Safety Management Practice of Students
in Consumer Protection Youth Club in Chantaburi ProvinceNaphat Loylong⁽¹⁾, Rotruedee Chotigawin⁽²⁾ and Wandee Nilsumranchit⁽²⁾

Received Date: April 20, 2017

Accepted Date: July 17, 2017

(1) Corresponding author:Makham District Health Office,
Chantaburi

(Tel.: 062-6029520,

e-mail: phatty_moo@hotmail.com)

(2) Department of Environmental
Health, Faculty of Public Health,
Burapha University**Abstract**

The purposes of this cross-sectional descriptive research were to examine relationship and construct a predictive equation for the food safety management of students from gender, educational level, grade point average, years of being a voluntary student member of food and drug administration committee, means to be a committee member, received training on knowledge about school food safety management, attitudes toward school food safety management, motivation regarding school food safety management and school food safety management practices of the student members. The sample was consisted of 239 students who were members of Consumer Protection Youth Club in secondary schools, Chantaburi province, Office of the Secondary School Region 17. The proportional stratified random sampling was used to select the samples. Data were collected by a self-administered questionnaire and were analyzed by descriptive statistics and stepwise multiple regression.

Results of the study found that 69.0 percent of the voluntary student member of food and drug administration committee were female; 52.72 and 47.28 percent of them were in the lower and upper secondary school level respectively; their grade point average was 3.29; mean of being the student member was 2.03 years; most of them volunteered to be the student member (70.7 percent); and 69.5 percent had been trained on knowledge about school food safety management only one time. Majority of them, 73.6 percent, had knowledge about the school food safety management at the low level ($\bar{X}=8.45$, S.D.=4.13); 74.9 percent had moderate attitude towards the management ($\bar{X}=32.94$, S.D.=5.52); 83.3 percent had the high level of motivation regarding the management ($\bar{X}=26.54$, S.D.=3.28); and 66.1 percent of them had the high level of school food safety management practices ($\bar{X}=7.00$, S.D.=2.78). It was also found that the motivation, years of being the volunteer, gender, and the attitude had positively related to the school food safety management practices of the volunteer students and 16.4 percent of the practices variation could be significantly predicted by the four predictors (adjusted $R^2=0.164$, $p<0.001$). The equation can predict the food safety management practice of young food and drug administration. The motivation, period of being young food and drug administration, sex and attitude can be used to predict the food safety management practice of young food and drug administration at 0.05 level of statistical significance and predict 16.4 percent (adjusted $R^2=0.164$, $p<0.001$). The standard prediction equation was as follow:

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

Keywords: The Food Safety Management Practice, Oryornoi, Knowledge, Attitude, Motivation

บทนำ

ออย.น้อย คือ นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพทั้งในโรงเรียนและชุมชน รวมกลุ่มกันตั้งเป็นชุมชนอาสาสมัครคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน (ชมรม ออย.น้อย) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยด้านอาหาร กิจกรรมหลักของนักเรียน ออย.น้อย ได้แก่ สุ่มตรวจสอบอาหารหาสารปนเปื้อน และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แนะนำนักเรียนให้เลือกซื้ออาหารโดยดูจากฉลากของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อค้าแม่ค้า ผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชนได้รับประทานอาหารที่สะอาดปลอดภัย (สำนักคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2548) การพัฒนากลุ่ม ออย.น้อย ขึ้นมาในโรงเรียนเนื่องด้วยเด็กและเยาวชนจะเจริญเติบโตเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ หากได้รับปลูกฝังให้มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะปลูกฝังไปจนเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ช่วยลดปัญหาทางด้านสาธารณสุขในอนาคต

การสำรวจกิจกรรมและการดำเนินงานของ ออย.น้อย ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีการจัดตั้งชมรม ออย.น้อย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน จากการติดตามสำรวจสภาพปัญหาของโรงเรียนพบว่าโรงเรียนบางแห่งไม่เคยจัดกิจกรรมและบางโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมก็ไม่มีอย่างต่อเนื่อง ขาดการติดตามของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในโรงเรียน และขาดการประเมินร้านอาหารในโรงเรียนที่เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดการระบบขององค์กรภายในโรงเรียน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี, 2558)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัย

ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนของ ออย.น้อย จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานอาหารปลอดภัย

ในโรงเรียนให้กับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชมรม ออย.น้อย ด้านอื่นๆ ได้ อีกทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ต่างๆ ไปถ่ายทอด ปรับใช้กับเพื่อนๆ ครอบครัว และบุคคลในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปสู่สภาวะที่ดีที่สุดด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยของ เพศ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ออย.น้อย วิธีการเข้ามาเป็น ออย.น้อย การได้รับการอบรมฟื้นฟู ความรู้ ทักษะคติ แรงจูงใจกับการปฏิบัติงานของ ออย.น้อย เกี่ยวกับการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross Sectional Descriptive Study)

• ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ออย.น้อย ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 19 แห่ง ที่มีการดำเนินกิจกรรมของ ออย.น้อย มีจำนวน ออย.น้อย ทั้งหมด 590 คนการคำนวณขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 239 คนสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional sampling) ของ ออย.น้อยจากทุกโรงเรียน

● **เครื่องมือที่ใช้และวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้ทัศนคติ แรงจูงใจ และการปฏิบัติ ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียน อ ย.น้อย ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 ราย ได้ค่า Cronbach's alpha coefficient ด้านความรู้เท่ากับ 0.8 ด้านทัศนคติเท่ากับ 0.7 และด้านแรงจูงใจเท่ากับ 0.8

● **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับผู้บริหารของสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงวิธีการดำเนินการวิจัย ขออนุญาตผู้ปกครองของนักเรียนในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ซึ่งการเก็บข้อมูลผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บันทึกข้อมูลลงแบบสอบถามด้วยตนเอง และทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2558

● **การวิเคราะห์ข้อมูล**

1. ข้อมูลเชิงพรรณานำเสนอด้วยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายของตัวแปรกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาหารปลอดภัยภายในโรงเรียนจังหวัดจันทบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า อ ย.น้อย ส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 69.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ใกล้เคียงกันร้อยละ 52.72 และร้อยละ 47.3 ตามลำดับ การเป็น อ ย.น้อย ส่วนใหญ่โดยวิธีสมัครใจ ร้อยละ 70.7 และเคยได้รับการอบรมฟื้นฟู 1 ครั้ง ร้อยละ 69.5 เกรดเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อ ย.น้อย เฉลี่ย 2.03 ปี อ ย.น้อย ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 73.6 มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.9 โดย และมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.3 (ดังแสดงในตารางที่ 1) สำหรับแรงจูงใจ อ ย.น้อย มากกว่า ร้อยละ 70 เห็นด้วยว่าการได้รับคำยกย่องชมเชยทำให้อยากทำกิจกรรม อ ย.น้อย (ร้อยละ 75.7) การดำเนินงานกิจกรรม อ ย.น้อย ทำให้เกิดความสนุกสนาน (ร้อยละ 73.2) การดำเนินงานกิจกรรมอาหารปลอดภัยเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และการทำกิจกรรมการตรวจสอบสารปนเปื้อนทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ (ร้อยละ 72.4) และครู ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษาและแนะนำในการทำกิจกรรม อ ย.น้อย (ร้อยละ 71.1) และ อ ย.น้อย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามอาหารปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 66.1 (ดังแสดงในตารางที่ 1) โดยมากกว่าร้อยละ 75 มีการร่วมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมหรือร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน (ร้อยละ 79.1) ร่วมให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโรงอาหารให้ถูกสุขลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือเมื่อตรวจพบสารปนเปื้อนในอาหาร (ร้อยละ 77.4) ร่วมจัดป้ายนิเทศให้ความรู้ (ร้อยละ 77.0) และร่วมตรวจสอบฉลาก ภาชนะบรรจุ หรือการเก็บรักษาอาหาร (ร้อยละ 75.3) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า แรงจูงใจ (MO) ระยะเวลาการเป็น อ ย.น้อย (T) เพศ (SEX) และทัศนคติ (AT) เป็นปัจจัยที่

ร่วมกันทำนายนการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน (PT) ได้ร้อยละ 16.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Adjust R²= 0.164, p<0.001) ดังแสดงในตารางที่ 2สามารถสร้างสมการทำนายการปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนของ ออย.น้อย ได้ตามลำดับการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$PT = -1.792 + 0.190 MO + 0.035 T + 1.075 SEX + 0.069 AT$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

จากสมการพบว่า ถ้า ออย.น้อย มีแรงจูงใจที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.224 หน่วย ถ้าระยะเวลาการเป็นสมาชิก ออย.น้อย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.195 หน่วย ถ้าเป็นหญิงจะมีการปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น 0.179 หน่วย และถ้าทัศนคติเพิ่มขึ้น 1 หน่วย การปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.138 หน่วย

บทสรุปและอภิปรายผล

แรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่า หาก ออย.น้อย ได้รับแรงจูงใจให้ปฏิบัติงานจากครูและเพื่อนซึ่งเป็นแรงผลักดันในการทำงานที่ดี ได้รับการยอมรับและการชื่นชม จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งจีระศักดิ์ เจริญพันธ์ & เฉลิมพล ต้นสกุล (2550) กล่าวว่า หากมีแรงจูงใจในระดับมากย่อมมีโอกาสที่จะทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามหรือปฏิบัติตามได้สูง ซึ่งแรงจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรม

การกระทำหรือกิจกรรมของบุคคล สอดคล้องกับสันติ เกตุมณี (2552) คือ ออย.น้อย มีแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก โดยรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำกิจกรรม การทำกิจกรรมทำให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ เป็นที่ยอมรับของทุกคนในโรงเรียน เป็นสิ่งที่นายกอง โรงเรียนส่งเสริมให้เข้าประกวด ออย.น้อย และครูกล่าวชมเมื่อทำกิจกรรมได้ดี และพบว่า การเสริมพลังอำนาจ พฤติกรรมสุขภาพ การมีส่วนร่วม การรับรู้ และแรงจูงใจ มีประสิทธิภาพในการทำนายนการร่วมกันต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานโครงการ ออย.น้อย ได้มากถึงร้อยละ 77.5 และสอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญรัตน์ ลิ้มปะพันธ์ (2552) ที่พบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานและสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลได้

ระยะเวลาการเป็น ออย.น้อย มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่าเมื่อ ออย.น้อย มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมากขึ้นจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการดำเนินงาน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และการมีระยะเวลาการเป็น ออย.น้อย มากย่อมมีโอกาสที่จะปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษากำหนด มีจักร, บัญชา พันผง, & สิริพร หนูสอน (2551) พบว่า ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก ออย.น้อย มีความสัมพันธ์และสามารถอธิบายการผันแปรสมรรถนะด้านความสามารถของ ออย.น้อย และเพ็ญรัตน์ ลิ้มปะพันธ์ (2552) ที่พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพิมพ์ พุ่มสมบัติ (2549) และสุวริย์ เมตตาพล (2557) ที่พบว่า

ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านอาหารปลอดภัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เพศ มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมทำนายนการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน และหากเป็นหญิงจะมีการปฏิบัติงานได้มากขึ้น อธิบายได้ว่าโดยปกติแล้วเพศหญิงจะถูกปลูกฝังเรื่องการทำอาหารมาตั้งแต่เด็ก จึงให้ความสนใจด้านอาหารมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐพงศ์ อัมมะเย (2556) พบว่า เพศหญิงเป็นเพศที่ให้ความสนใจต่อศาสตร์ทางด้านคหกรรมศาสตร์มากกว่าเพศชาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดือนใจ ชีวเกียรติยั้งยง (2550) และณรงค์ ศิขิรัมย์ (2556) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสุขาภิบาลอาหาร แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของเพ็ญรัตน์ ลิ้มปะพันธุ์ (2552) ที่พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขาภิบาลอาหาร เนื่องจากงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขเป็นงานที่ทุกเพศสามารถปฏิบัติงานได้เท่าเทียมกัน

ทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วมทำนายนการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่า ออย.น้อย ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนจะมีการปฏิบัติการจัดการอาหารปลอดภัยมากด้วย ซึ่ง Schwartz (อ้างถึงใน ปวีณา วงษ์ช่อม, 2557) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ ซึ่งความรู้และทัศนคติต่างกันทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และทัศนคตินั้นไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน และตามแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ นั่นคือ ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติหรือการกระทำของมนุษย์ควรจะต้องมีการสร้างหรือเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องนั้นก่อน เมื่อมนุษย์เกิดการยอมรับก็จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่ง

นั้นและจะปฏิบัติตามสิ่งนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของฐานิศาสาเบต (2556), พรชัย พุทธิรักษ์ (2552) และสุพิมพ์ พุ่มสมบัติ (2549) โดยพบว่า ทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสุขาภิบาลอาหาร และเพ็ญรัตน์ ลิ้มปะพันธุ์ (2552) พบว่า เจตคติต่อการปฏิบัติงานที่เห็นด้วยในระดับมากจะมีการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของไกรวุฒิ แก้วใหม่ (2551) พบว่า ทัศนคติ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสุขาภิบาลอาหาร แต่ความมั่นใจมีผลต่อพฤติกรรม และ Unusan (2005) พบว่าทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับอาหารปลอดภัยไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า แรงจูงใจ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ออย.น้อย เพศ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยของ ออย.น้อย ซึ่งแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ ออย.น้อย มากที่สุด จึงควรสร้างเสริมแรงจูงใจให้กับ ออย.น้อย อย่างต่อเนื่องทั้งด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และด้านบุคลากร โดยโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรืองบประมาณอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนควรมีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารปลอดภัยในโรงเรียนที่ชัดเจนควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ ออย.น้อย สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและส่งเสริมให้อยู่ในระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ออย.น้อย ได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์การทำงานจนเกิดความเชี่ยวชาญในงาน เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติ และควรส่งเสริมให้นักเรียนหญิงเข้ามาเป็น ออย.น้อย เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหากเป็นเพศหญิงจะมีการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น

จริยธรรมในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2558

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

- กำหนด มีจักร, บัญชา พันผง & สิริพร คงตาล. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะด้านความสามารถของนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพทั้งในโรงเรียนและชุมชน (ออย.น้อย) ในการดำเนินงานโครงการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก.วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไกรวุฒิ แก้วใหม่. (2551). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพโภชนาการของผู้สัมผัสอาหารในครัวเรือนที่ตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จีระศักดิ์ เจริญพันธ์, & เฉลิมพล ต้นสกุล. (2550). พฤติกรรมสุขภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐานิตา สาเบต. (2556). ศึกษาสภาพการสุขภาพโภชนาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ณรงค์ ศิขิรัมย์. (2556). ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบ้านและชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เดือนใจ สีวาเกียรติยง. (2550). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพโภชนาการตามเกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อยของผู้ประกอบการค้าอาหารในเขตรับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 1 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์.
- ปวีณา วงษ์ช่อม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตภาคปกติมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย พุทธรักษ์. (2552). ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสุขภาพโภชนาการของผู้ประกอบการอาหารในโรงแรมจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้อันมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรีและ ออย.น้อย ที่เข้าร่วมวิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดีจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

- เพ็ญรัตน์ ลิ้มปะพันธุ์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เศรษฐพงษ์ อัมมะเย. (2556). ศึกษาความตระหนักถึงผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สันติ เกตุมณี. (2552). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโครงการ อย.น้อย ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพิมพ์ พุ่มสมบัติ. (2549). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีนอมาวัยในการดำเนินงานด้านอาหารปลอดภัย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวรีย์ เมตดาพล. (2557). ศึกษาการปฏิบัติงานสุขาภิบาลอาหารของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักคณะกรรมการอาหารและยา. (2548). คู่มือการจัดกิจกรรม อย.น้อย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี. (2558). รายงานผลการดำเนินงานอาหารปลอดภัย จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี. (เอกสารอัดสำเนา).
- Unusan, N. (2005). Consumer food safety knowledge and practices in the home in Turkey. *Food Control*, 18(1), 45-51.

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ อย.น้อย จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

	ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	หญิง	165	69.0
	ชาย	74	31.0
2. ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	126	52.7
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	113	47.3
3. เกรดเฉลี่ย	น้อยกว่า 2.50	21	8.7
	ระหว่าง 2.51-3.00	74	31.0
	มากกว่า 3.00 (\bar{X} =3.29, S.D.=2.22)	114	60.3
4. ระยะเวลาเป็นสมาชิก อย.น้อย	น้อยกว่า 1-3 ปี	216	90.4
	มากกว่า 3-6 ปี	23	9.6
	(\bar{X} =2.03, S.D.=1.22)		
5. วิธีการเป็น อย.น้อย	สมัครใจ	169	70.7
	สมัครตามเพื่อน	40	16.7
	ครูให้สมัคร	30	12.6
6. การได้รับการอบรมฟื้นฟู	เคยได้รับการอบรม 1 ครั้ง	166	69.5
	มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป	73	30.5

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ อย.น้อย จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

	ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
7. ระดับความรู้	ดีมาก (>14 คะแนน)	22	9.2
	ดีปานกลาง (10 – 14 คะแนน)	41	17.2
	ดีน้อย (<10 คะแนน)	176	73.6
(X̄=8.45, S.D.=4.18, Min=0, Max=18 จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน)			
8. ระดับทัศนคติ	ดีมาก (>36 คะแนน)	60	25.1
	ดีปานกลาง (23 – 36 คะแนน)	179	74.9
	(X̄=32.94, S.D.=5.52, Min=24, Max=46 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน)		
9. ระดับแรงจูงใจ	มาก (> 23 คะแนน)	199	83.3
	ปานกลาง (16 – 23 คะแนน)	38	15.9
	น้อย (<16 คะแนน)	2.0	0.8
	(X̄=26.54, S.D.=3.28, Min=15, Max=30 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
10. ระดับการปฏิบัติ	ดีมาก (>6 คะแนน)	158	66.1
	ดีปานกลาง (3 - 6 คะแนน)	48	20.1
	ดีน้อย (<3 คะแนน)	33	13.8
	(X̄=7.00, S.D.=2.78, Min=0, Max=10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน)		

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน

ตัวทำนาย	B	S.E.	Beta	t	Sig.	F	P
						12.691	.000
ค่าคงที่	-	1.488		-1.204	.230		
แรงจูงใจ (MO)	1.792	.055	.224	3.471	.001		
ระยะเวลาการเป็น อย.น้อย (T)	.190	.011	.195	3.113	.002		
เพศ (SEX)	.035	.360	.179	2.989	.003		
ทัศนคติ (AT)	1.075	.033	.138	2.108	.036		
	.069						
R=.422, R ² =.178, Adj. R ² =.164							

Durbin-Watson=1.459